

Design

Pieter Desmet is hoogleraar Positive Design aan de TU Delft. Met collega's en studenten van het Delft Institute of Positive Design exploreert hij hoe ontwerpers een positieve bijdrage kunnen leveren aan het welzijn van individuen en gemeenschappen. In zijn terugkerende rubriek beschrijft hij inspirerende welzijn-gedreven producten die zijn ontworpen door studenten Industrieel Ontwerpen.

De Straat Debater

Van bedelaar naar straatartiest

■ Pieter Desmet

De jonge ontwerper Tomo Kihara was op reis in Parijs. Geboren en getogen in Japan, vond hij inspiratie in de bruisende Europese stad. Maar er is ook een aanblik die hem schokte: mensen op straat die bedelen om geld. In Japan had hij nooit eerder een bedelaar gezien. Het beeld bleef hem bij, en hij besloot het als startpunt te nemen van een ontwerpproject. Het eerste wat hij deed, was het zelf ervaren: *“Om te begrijpen hoe het is om te bedelen, ging ik een dag op straat zitten. Ik zat in het centrum van Amsterdam met een beker in mijn hand. En dat werd één van de slechtste ervaringen van mijn leven. Het moment dat ik ging zitten en mijn beker omhoogstak, voelde ik me ontdaan van mijn eigenwaarde. Het zweet brak me uit en het was alsof ik tegen de wereld zei: ‘Ik ben waardeloos.’”*

Die dag leerde Tomo hoe het voelt om je waardigheid in te ruilen voor een paar munten. Hij stelde zich de vraag: wat kan ik als ontwerper doen om het bedelen wat socialer en positiever te maken? Daarmee startte hij een ontdekkingsstocht van een jaar. Hij sprak met 26 bedelaars in Londen, Parijs, Stockholm en Amsterdam. Hij bracht tijd met ze door, vergezelde hen tijdens het bedelen, en leerde hen kennen. Hij observeerde voorbijgangers en sprak hen aan om inzicht te krijgen in hun reacties en gevoelens.

Gelijkwaardigheid

Die emoties bleken overwegend negatief. Voorbijgangers voelen zich geconfronteerd door de situatie, gelaten als ze de bedelaar negeren, en schaamte als ze doorlopen zonder te reageren. Ook bedelaars zelf hebben voornamelijk negatieve emoties. Het bedelen gaat ten koste van hun zelfvertrouwen en gevoel van waardigheid. Ze voelen zich vernederd door de ongemakkelijke reacties. Tomo's belangrijkste inzicht was dat veel negatieve emoties kunnen worden verklaard door het gebrek aan *gelijkwaardigheid*: de activiteit van het bedelen blokkeert de

Afbeelding 1. Tomo met probeersels

mogelijkheid tot het hebben van een open en vriendelijk contact.

Straat Debat

Samen met twee bedelaars bedacht hij ideeën om een gelijkwaardig gesprek te stimuleren. Ze maakten allerlei probeersels van papier en karton die ze meteen uittestten op de straat. Veel probeersels faalden glorieus, maar een idee werkte wel: twee bekers op een bankje voorzien van een foto: Clinton versus Trump. Erachter stond een bord met de vraag: "Volgende Amerikaanse president?" Mensen bleven staan om een gesprek te beginnen over de verkiezingen. Sommigen zetten zelfs geld in voor hun favoriete kandidaat. Deze kleine ingreep had een groot effect op de dynamiek van het gesprek. Door de discussie waren zij een moment lang gewoon twee mensen in gesprek met elkaar – als gelijken. Zo ontstond het idee voor de *Straat Debater*. Tomo ontwierp een eenvoudige houten weegschaal. De schaal heeft een vlak voor een vraagstelling, met aan elke kant een antwoord. Mensen laten hun mening zien door een munt te leggen. De beweging van de schaal maakt de winnende kant expliciet, wat meer voorbijgangers motiveert om mee te doen.

Van bedelaar naar staatartiest

Met vier deelnemers testte Tomo de weegschaal

Afbeelding 2. Het startpunt van de Straat Debater

in de straten van Londen ("Goedkeuren van de Brexit? – Ja of Nee"). De schaal trok direct de aandacht en mensen verzamelden zich. Er ontstonden discussies over politiek en sommige mensen plaatsten geld op de schaal. Gemiddeld 12,5 mensen per uur stopten voor een discussie. De gesprekken waren divers, variërend van vriendelijk politiek debat tot persoonlijke verhalen. Aan het eind van de dag waren de vier deelnemers heel enthousiast. Ze hadden gemiddeld £13,50 per uur verdiend, meer dan wat bedelen ze opbrengt. Een van de deelnemers merkte op dat hij zich die dag meer een straatartiest dan een dakloze had gevoeld.

Geëngageerd ontwerpen

Tomo promoot de Straat Debater nu als een middel voor het voeren van een open dialoog. Iedereen kan het doen, van student tot politicus, zodat het minder stigmatiserend is voor daklozen. Het stimuleert ons om even uit onze online sociale bubbel te stappen, en een gesprek aan te gaan met mensen met verschillende meningen. Voor Tomo was dit meer dan een ontwerpproject, het was een waardevolle levenservaring. Hij heeft er veel respect voor zijn deelnemers aan over gehouden. Zo vertelt hij over zijn ontmoeting met Renna in Amsterdam:

"Renna probeerde op straat goedkope cd's aan voorbijgangers te verkopen. Hij leek niets te

Afbeelding 3. Straat Debater prototypes

verkoopen. Zijn vriendelijke uitstraling inspireerde me, en ik besloot hem te helpen. Vier uur lang probeerden we samen cd's te verkopen, zonder veel succes. We verdienden slechts vier euro. Wat Renna me aan het einde van de dag vertelde, deed me schrikken: hij verklapte me dat hij met bedelen veel meer geld kan verdienen. Waarom dan die cd's? Vanwege iets dat belangrijker is dan geld: zijn waardigheid."

Tot slot

Ik bewonder Tomo om zijn moed om zich zonder terughoudendheid te verdiepen in de leefwereld van zijn doelgroep. Hij las wetenschappelijke publicaties over het fenomeen bedelen, maar daar stopte hij niet. Met een open blik – en open hart – maakte hij contact met bijna 30 mensen uit zijn doelgroep. Simpelweg door op hen af te

stappen, hen aan te spreken, en hen te leren kennen. Hij benaderde ze niet als bedelaar, maar als mens. En zijn Straat Debater project, dat zet hij voort. ■

Tomo Kihara (foto) ontwerpt speelse interventies voor het herinterpreteren van sociale thema's. De Straat Debater ontwierp hij in 2017 in het vak Exploring Interactions van de masteropleiding Design for Interaction aan de TU Delft. Het project was zijn eigen initiatief. Begeleiders waren Stefan van de Geer en Mark van Huustee. Met zijn ontwerp won hij zowel de Grand-Prix als de publieksprijs van de 2017 WIRED Creative Hack Award. Het ontwerp is gratis beschikbaar om zelf te maken, en de weegschaal is te koop via zijn website: www.streetdebater.com

Afbeelding 4 en 5. Deelnemer in Londen test de Straat Debater weegschaal